

En studie om kärlek och könsroller,
med utgångspunkt i den amerikanske familjeterapeuten John Grays
författarskap gällande kärleksrelationer mellan kvinnor och män.

Av Sanna Andersson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
ht 13

Handledare: Johan Cronehed

ABSTRACT

Author: Sanna Andersson

Title: A study about love and gender roles. In an analysis off the books about relationships between men and women, written by the American family therapist John Gray.

Supervisor: Johan Cronehed

Assessor: Lars Harrysson

The aim of this study was to analyze the discourse of the theories by John Gray about relationships between men and women. The basis of this study was to analyze the social structures in our society today. I wanted to answer the questions following: In what way does John Gray construct male and female qualities in the literature? In what kind of discourse does John Gray discuss love? And how the theories of John Gray about gender roles fits in our modern society today? The method used was a critical analysis about the social frameworks and the discourses about male and female gender roles. Both in the literature by John Gray and also by viewing other theories about gender roles. In the study I analyzed the structure of the literature at first to find the meaning of his theories. After that I analyzed the discourse he uses to pinpoint his theories. And at the end I analyzed the social structure that John Gray and his theories act in. My result did show that John Gray construct male and female qualities by describing them as there matching opposites. The opposites of male and female qualities attract and are the most important components of a relationship. When John Gray talks about love he describes it with the story about the mighty knight and the helpless princess. This story illustrates male and female emotional needs. John Gray describes the changes that individualization has made in our society today. His point of view is by discussing the changes women have made by questioning equality as not only a positive progress. I have chosen the literature to the study based on the topic of relationships between men and women and also based on the year they were published. I had no aim to cover a large area of the literature published by John Gray. I did only choose four books to try to find a depth instead.

Key words: Gender roles, discourses, social framework, individualization.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Problemformulering	5
Syfte	7
Frågeställningar	7
Teori och metod	
Tidigare forskning	7
Diskursanalys och socialkonstruktionistisk teori	13
Förförståelse	14
Metod och avgränsningar	14
Kvalitativ metod	16
Metodens begränsningar och förtjänster	16
Tillvägagångssätt	17
Etiska överväganden	18
Analys del 1	
Textdimensionen	19
Kärleken enligt Gray	20
Skillnader mellan män och kvinnor enligt Gray	22
Analys del 2	
Den diskursiva praxisdimensionen	25
Kärlekens diskursiva ramar	28
Analys del 3	
Den sociala praxisdimensionen	30
Sammanfattning och avslutande diskussion	31

Inledning

I mängder av romaner och filmer förklaras kärleken som en brinnande kraft. En kraft som likt en storm drar med sig allt i sin väg. Plötsligt släpper huvudkaraktären allt för en främling som väckt den inre stormen. I romanklassiker som *Jane Eyre* och *Stolthet och fördom*, till filmer som *Dirty Dancing* och *Titanic*, får den romantiserade bilden av verkligheten oss att hoppas på den stora kärleken. Men samtidigt ser det ut som att fler äktenskap och förhållanden spricker (Eldén 2009 s. 15). Är det så att det blivit svårare att finna kärleken eller har det blivit svårare att leva tillsammans? Är det så att det bara gäller att finna den som är ”den rätte” för att få leva lycklig i alla sina dagar eller är det kanske lite mer komplicerat än så?

”Det första steg man måste ta är att göra klart för sig att *kärlek är en konst*, alldeles som att leva är en konst.” (Fromm 2004 s. 16)

Erich Fromm beskriver i sin bok, *Kärlekens konst* från 1956, att de flesta människor misstar sig i att tro att kärleken är något uteslutande kopplat till objektet och inte något som har med förmåga att göra. Han förklarar det genom en attityd hos en man som vill bli konstnär som istället för att lära sig att måla, säger sig vänta på det rätta motivet och tror sig kunna måla riktigt vackert när han har hittat det (Fromm 2004 s.56).

John Gray skriver i sin bok, *Män är från Mars Kvinnor är från Venus* (1992), att vägen till en lyckad kärleksrelation är genom att inse mäns och kvinnors olikheter. Gray har skrivit flertalet böcker med samma tema inom kategorin självhjälpsböcker för par. Han skriver att vi dras till dem som väcker det vi saknar i oss själva. Exempelvis skriver han, att en man behöver en kvinnas värme och ömhet annars blir han kylig och distanserad (Gray 1993 s. 3-4). Han beskriver mäns och kvinnors olikheter genom symboliken i att män är från Mars och kvinnor är från Venus (Gray 1992). Symboliken om Mars och Venus bottnar i att kvinnor och män från början skapades helt olika. Han beskriver att de också från början bodde på olika planeter. När mannen och kvinnan fann varandra förenades de. De njöt då av varandras olikheter. Senare när de fann jorden flyttade de dit tillsammans och då glömde de plötsligt av att de varit olika. Harmonin blev därmed bytt mot konflikt (Gray 1993 s.19). Detta är vad som har hänt idag enligt Gray. Han menar att könsrollerna har suddats ut och att detta skapat konflikter i relationer, för att män och kvinnor inte längre minns sina olikheter. Han förklarar också att man måste jobba med en relation och att kärleken är ett beslut man tar (Gray 2012 s. 200)

Problemformulering

Kärleksrelationen mellan en kvinna och man är i dagens samhälle mer komplex än den varit tidigare (Eldén 2009 s. 11). I förordet till 2004 års upplaga av Erich Fromms bok, *Kärlekens konst*, skriver Owe Wikström om hur kärleken har förändrats och tappat i vikt (Fromm 2004 s. 7-10). Han skriver att kärleken håller på att tappa sina egenskaper av solidaritet och respekt i individualismens framfart. Vidare skriver Fromm om hur kärlekens frihet har slagit igenom i den västerländska världen och om hur vår kultur är baserad på idén om att båda parter ska göra ett förmånligt byte (Fromm 2004 s. 14). Han skriver att äktenskapet förut varit en affärssuppgörelse och att efter avslutad affär kom eventuellt kärleken. Medan kärleken idag istället är en förutsättning för äktenskapet, eller i alla fall till ytan. Fromm menar med det förmånliga bytet att kärleken uppstår mellan två människor där de båda ser möjligheten till att göra en bra affär:

”Två personer förälskar sig sålunda i varandra när de känner på sig att detta är det bästa fynd de kan göra på marknaden i anseende till sitt eget begränsade bytesvärde.” (Fromm 2004 s.15)

Ett av problemen, enligt honom, är att människor tänker mer på att bli älskade än att älska. Att de försöker göra sig älskade för att kunna vinna kärleken. Han skriver att män vanligen försöker bli så rika och mäktiga som möjligt och att kvinnor lägger stor vikt vid sitt yttre (Fromm 2004 s. 13)

”*Individualiseringens* effekter syns idag ända in i den intima sfären. Äktenskapet, som förut präglades av förutsägbarhet, tydliga könsroller och ojämlikhet har idag ersatts av en relation utan färdiga manus.” (Eldén 2009 s. 11)

Eldén (2009) skriver att individualiseringen har skapat möjligheter för både kvinnor och män i kärleksrelationer att utvecklas som autonoma individer utan förbestämda roller. Hon refererar till Beck och Beck-Gernsheim (1995) i sin avhandling när hon beskriver hur individualiseringen skapat konsekvenser för äktenskapet genom att göra det till ett av flera val för individen i stället för en nödvändighet (Eldén 2009 s. 11). I boken, *The normal chaos of love*, skriver Beck och Beck-Gernsheim (1995) om hur individualiseringen påverkat sättet att leva och sättet att älska. De skriver att individen har frigjorts och kan nu själv göra val i sitt liv. Att äktenskapet som varit en stabil och varande uppgörelse av ekonomiska och sociala skäl har blivit en förbindelse skapad av kärlek, med lösa band. De skriver att män och kvinnor söker efter meningen med livet genom att bolla familj, karriär, kärlek och äktenskap i luften

samtidigt och att äktenskapet är bollen som tycks falla. De menar att kärleken har blivit viktigare än någonsin men att den samtidigt är lika omöjligt som tidigare, då kärleken tappats bort i sökandet efter individuell lycka (Beck och Beck-Gernsheim 1995 s. 2-3).

Konsekvensen av att kvinnan har blivit mer jämställd mannen, enligt Beck och Beck-Gernsheim, är att ju mer jämlika män och kvinnor blir desto fler konflikter uppstår det i kärleksrelationen. De menar att det är en fråga om en identitetskamp och att konflikter om exempelvis hushållsarbete blir föremål för detta. Att konflikterna för paret alltså uppstår genom olika uppfattningar om könsrollerna i relationen. Att jämlikheten ger utrymme för förhandlingar om könsrollerna och att det därmed skapar konflikter (Eldén 2009 s. 21).

Fromm menade att män och kvinnor blivit likadana istället för likvärdiga motpoler (Fromm 2004 s. 27). Han beskrev jämlikhet i ”avköningens och avindividualiseringens tecken” där vi alla likt en stor maskin gör som vi blir tillsagda samtidigt som vi tror att det är våra egna önskningar vi följer.

Mitt emellan dessa resonemang om individualisering och avköning står John Gray med sitt författarskap. Han presenterar en teori om kärleksrelationer där manliga och kvinnliga könsroller står i centrum:

”Kärleken är magisk och den kan vara, om vi minns att vi är olika.” (Gray 1992 s. 24)

Gray förklarar att kvinnans ökade jämställdhet skapat förändringar inom kärleksrelationer i form av oklara könsroller, vilket skapat negativa effekter. Han menar att många män har förnekat en del av sina maskulina egenskaper för att odla sina feminina kärleksfulla sidor och att många kvinnor förnekat sina feminina sidor för att ta sig ut i arbetslivet (Gray 1992 s.17). Att detta i sin tur skapat spännigar i relationen för att mannen och kvinnan då inte kan lyssna och ge stöd till varandra på rätt sätt. Gray förklarar att vi behöver en ny arbetsinstruktion för kärleksrelationer (Gray 1993 s. xiv). Han drar paralleller till svunna tider då mannen varit en jägare som gav sig ut för att återvända med sin fångst. Då var det naturligt att mannen efter jakten vilade och samlade krafter. Att det idag däremot finns mer arbete för honom när han kommer hem, arbete med kärleksrelationen. Gray menar att skillnaden ligger i att kvinnor idag själva kan försörja sig och att de behöver att mannen tar hand om dem känslomässigt istället (Ibid.).

Syfte

Syftet med studien är att göra en diskursanalys på en socialkonstruktionistisk grund av John Grays teorier om kärleksrelationer mellan kvinnor och män.

Frågeställningar

Hur konstruerar John Gray manligt och kvinnligt i litteraturen?

Inom vilka diskursiva ramar placerar Gray kärleken?

Hur förhåller sig John Grays teorier om problemen med otydliga könsroller till individualiseringen?

Teori och metod

Tidigare forskning

Fromm beskrev år 1956, kärleken som ”svaret på den mänskliga tillvarons problem”. Hans teorier handlade om att kärleken är grunden vi bör bygga upp samhället kring. Han skrev också att mannens och kvinnans polaritet innehåller nyckeln till att de som människor ska kunna förenas och bli kvitt sin känsla av särskildhet. För att mannen och kvinnan är medvetna om sig själva, och att de tillhör olika kön, innebär det också att de är medvetna om sin särskildhet. Han menade att människans problem i alla tider och alla kulturer har varit att övervinna sin särskildhet genom att uppgå i en förlösande enhet med det andra könet. (Fromm 2004 s. 19-24). Att människans fruktan att vara annorlunda bottnar i behovet att undvika särskildheten. Han skrev att de flesta människorna inte ens är medvetna om sitt behov att ledas och smälta in i gruppen utan att de tror att de är självständiga individer och att deras åsikter av en slump råkar höra samman med majoritetens (Fromm 2004 s. 25). Fromm beskrev hur individen frigjorts i jämlikhetens namn genom historien och hur jämlikhet under upplysningstiden inneburit en förutsättning för individens fria utveckling. Vidare beskriver han hur socialistiska tänkare gjorde begreppet jämlikhet till att handla om att en människa inte får utnyttjas, att alla skulle vara jämlika och att begreppet idag vänts till sin motsats i förhållande till upplysningstidens definition. Han skrev år 1956, att begreppet jämlikhet i det

kapitalistiska samhället kommit att handla om att alla ska vara likadana och inte jämlikar trots olikheter:

”För ögonblicket betyder jämlikhet att alla skall vara »identiska« snarare än att alla skall vara »ett«.” (Fromm 2004 s. 26)

Han menade att individer har blivit till socialt formade produkter utan utrymme för olikheter och att denna utveckling i jämlikhetens namn skapat problem för kärleken:

”Polariteten mellan könen håller på att försvinna och samtidigt också den erotiska kärleken, som har denna polaritet till förutsättning. Män och kvinnor har blivit likadana – i stället för likvärdiga motpoler.” (Fromm 2004 s. 27)

I Fromms beskrivning om mannens och kvinnans biologiska skillnader lägger han stor vikt vid modern. Han menar att moderns kärlek är den livsavgörande kärleken för barnet och att fadern inte har någon större inverkan på barnet under de första åren. Men att fadern senare under uppväxten är den som undervisar barnet och visar barnet vägen ut i livet (Fromm 2004 s. 49). Modern står för trygghet och fadern står för tankens värld enligt Fromm. Han menade också att moderns och faderns olika egenskaper sedan motsvarar delar av den vuxna individens inre i form av ett ”moderssamvete” genom förmågan att älska och ett ”faderssamvete” genom sitt förnuft (Fromm 2004 s. 54). Dessa två samveten skapar en balans inom mannen och kvinnan att vara just män eller kvinnor som naturen skapat dem enligt Fromm.

Genom det socialkonstruktionistiska synsättet beskrev Foucault hur mannens och kvinnans olikheter är kulturellt skapade:

”Man ska alltså inte tänka sig instinkten som ett givet naturligt faktum – den är redan en hel utveckling, ett komplicerat spel mellan kroppen och lagen, mellan kroppen och de kulturella mekanismer som säkrar kontrollen av folket.” (Foucault 2008 s. 206)

Citatet ovan är hämtat ur en föreläsning av Foucault som publicerades år 1981 med titeln, *Maktens maskor*. Här analyserade Foucault begreppet makt. Han beskrev maktens individualiserande teknologi, som handlar om hur samhället styr individerna genom olika disciplineringsmetoder. Ett exempel han ger på en disciplineringsmetod är utbildningen och sättet elever struktureras på i skolan (Foucault 2008 s. 214-215). Han skrev att denna struktur till ytan kan se självklar och naturlig ut. Därför ifrågasätter vi den inte, utan vi ser den som en

del av oss själva. Foucault skrev också att könet från och med 1700-talet och framåt blivit ett disciplineringsinstrument, likt citatet ovan beskriver (Foucault 2008 s. 206, 217). Genom att göra sexualiteten till ett moraliskt problem kunde man kontrollera individer fullständigt menade han. De instinkter om manligt och kvinnligt och om sexualitet som vi ser som en naturlig del av oss själva, av naturen skapat, är i själva verket en produkt av ett maktspel enligt Foucault. En könspolitik med målet att kontrollera folket (Foucault 2008 s. 217).

På 1990-talet diskuterade Judith Butler i Foucaults fotspår om kön och sexualitet. Likt Foucault använder Butler den genealogiska analysen på kön och sexualitet. I den genealogiska analysen studeras det hur olika krafter, exempelvis vetenskapen och kulturen, kämpat om att tolka och tilldela tillvaron mening. Den genealogiska analysen problematiserar därmed påståenden om mäns och kvinnors naturliga och ursprungliga skillnader (Butler 2008 s. 9). Enligt Butler är den heterosexuella matrisen något som styr samhället och gör könskategorierna obligatoriska. Med den heterosexuella matrisen menar hon att kulturen, och inte biologin, kräver att mänskliga kroppar kategoriseras i två tydligt avgränsade kön. De två kategorierna definieras genom att vara varandras motsatser, kvinnligt/feminint och manligt/maskulint. De är dikotomier och med det menas att den ena utesluter den andra. Butler menar att samhället genom heteronormativet gör heterosexualitet till något naturligt självklart genom detta (Butler 2008 s.11-13). Genom att maskulint och feminint är varandras motpoler kategoriserar det könen i två tydligt avgränsade grupper och skapar därmed förutsättningen för att kombinera dem i ett heterosexuellt par. Heteronormativet står för antagandet att det naturliga sättet att leva är heterosexuellt och grundas på normen att alla är heterosexuella. Med hjälp av olika strukturer och handlingar upprätthålls heterosexualiteten som en normalitet och utesluter därmed andra variationer som normala. Detta skapar också en hierarki mellan könen, enligt Butler. Hon menar alltså att kön/genus aktivt skapas genom processer (Butler 2008 s. 14-15).

Mary Crawford har gjort en kritisk feministisk diskursanalys av John Grays bok *Män är från Mars kvinnor är från Venus* (Gray 1992) och av ett tvprogram som hette: *Män är från mars kvinnor är från Venus, men vi måste leva på jorden*, som sändes 6 år efter att boken kom ut. I tvprogrammet medverkade John Gray och det handlade om sex heterosexuella par som diskuterade problem i sina relationer (Crawford 2004 s. 67). Crawford analyserade en video och en transkriberad text av programmet. I resultatet beskriver hon att den dominant diskursen representeras dels genom att läsaren konstrueras till kvinna i boken och dels genom att texterna konstruerar könen till två naturliga och hälsosamma dikotomier (Crawford 2004 s.

68). Hon skriver att en viktig retorisk strategi i boken är att den inte uttrycker någon stark antifeminism. Att läsarna inte uppmuntras att lägga skulden på varken kvinnan eller mannen för problemen i relationen och att de inte heller uppmuntras att se till några förklaringar i samhället. Istället isoleras paret från samhället och konstrueras som oberoende individer (Ibid.). Men hon skriver också att det underliggande budskapet i texten är att det är kvinnan som behöver en relation med en man för att överleva och att hon bara kan vinna en mans kärlek genom att acceptera könsrollerna som stabila (Crawford 2004 s. 70). Därmed blir det till kvinnans intresse att ta ansvar för att lösa problemen inom relationen. Crawford skriver att texterna konstruerar könen till varandras motpoler och att de förklaras genom naturliga instinkter (Crawford 2004 s. 69). I slutdiskussionen skriver hon att texterna har som syfte att rättfärdiga och bevara den existerande sociala ordningen. Hon skriver också att retoriken som talar för olikheter och som med lättsamhet diskuterar missuppfattningarna mellan marsianerna och venusianerna stödjer en fortsatt ojämlikhet (Crawford 2004 s. 75). Men trots detta drar hon slutsatsen att dessa texter kan skapa möjligheter för män och kvinnor i heterosexuella relationer att diskutera ojämlikheter på ett avslappnat sätt. Att männen då kan ge med sig utan att de behöver känna att de gör bort sig och att ojämlikheterna bara kan förändras om man börjar reflektera över dem och talar om dem. Alltså menar hon att dessa texter och andra liknande texter kan öppna upp en diskussion som ifrågasätter ojämlikheten mellan könen. Att de därmed kan få män och kvinnor att ifrågasätta texternas egna ideologier och skapa en motsatt effekt (Crawford 2004 s. 76).

Sara Eldén har skrivit, *Konsten att lyckas som par* (2009), en avhandling som handlar om konstruktioner av det heterosexuella paret i självhjälpsböcker för par, tvprogram med fokus på relationer och webforum kopplade till dem. Studiens syfte var att bidra till den sociologiska diskussionen om individualisering och den feministiska problematiseringen av familjrelationer och parrelationer (Eldén 2009 s. 207). Hon beskriver inledningsvis hur psykologiseringen av samhället sätter den autonoma individen i centrum där alla har möjligheten till ett lyckligt liv genom självförverkligande (Eldén 2009 s. 10).

Självhjälpsböcker för par tycks idag ha som mål att skydda individen från den andra delen av paret, snarare än att föra dem samman enligt Eldén. Hon skriver att individualiseringen har gjort äktenskapet och familjen till ett livsval individen ställs inför snarare än en nödvändighet (Eldén 2009 s. 19). Men att den traditionella heterosexuella parrelationen trots individualisering och avståndstagandet från att tala om könsroller, inte ifrågasätts utan stärks och att könsroller inom paret reproduceras (Eldén 2009 s. 208). Eldén avslutar med

konstaterandet att vi måste ifrågasätta fantasin om den goda parrelationen. Att vi måste arbeta för våra relationer och inte ta dem förgivna, men inte genom att enbart fokusera på oss själva eller vår partner utan med hjälp av insikten om den samhällsstruktur vi lever i.

Beck och Beck-Gernsheim (1995) skriver om individualiseringens konsekvenser för vårt sätt att leva och att älska. De skriver att individen idag har mer press på sig att göra val i sitt liv vilket gör att kärleken, familjen och den personliga friheten kolliderar. Att familjen som förr varit en stabil konstruktion av tydliga könsroller håller på att falla söder i jämlikhetens framfart. Resultatet av detta har blivit, vad de kallar, det normala kaoset kärlek (Beck och Beck-Gernsheim s. 1-2). De skriver att en ny familj har tagit över efter den familjemodell som industrialiseringen skapat (Beck och Beck-Gernsheim s. 6). En bättre familj, nätverksfamiljen (Margareta Bäck-Wiklund och Thomas Johansson 2012). Beck- och Beck-Gernsheim skriver att nätverksfamiljen är en allians mellan individer som erbjuder en tillflykt från ett kallt och opersonligt samhälle. Ett samhälle som blivit av med sina traditioner och som kantats med alla möjliga risker. De menar att kärleken därför blivit viktigare än någonsin, men lika omöjlig som förr och att det idag utspelar sig en kamp för män och kvinnor. En kamp om att finna rätt sätt att leva. De skriver att grunden till denna kamp ligger i välfärden. De kallar denna kamp en statuskamp, som kommit efter klasskampen (Beck och Beck-Gernsheim 1995 s. 2).

När traditionella sociala identiteter försvinner ökar konflikterna mellan män och kvinnor på grund av otydliga könsroller, enligt Beck och Beck-Gernsheim. De menar att kärleken tillsätts stort hopp, men att den också tappas bort i ett samhälle där den individuella framgången har högsta prioritet. De skriver att denna individualisering förblir dold för oss, för att den sker inom kärlekslivet. Att den kallas för ett personligt problem, istället för en större strukturell förändring i samhället. De skriver att man tänker att det kommer gå bättre nästa gång när kärleksrelationen spricker. Här menar Beck och Beck-Gernsheim att både hopplösheten och hoppet som ligger i den individualiserade kärleken gestaltas. Att det ser ut och känns som ett unikt och personligt drama, som i själva verket utspelar sig och om igen på olika språk i städer över hela världen (Beck och Beck-Gernsheim s. 4).

De skriver att livet inte längre styrs av generella moraliska regler utan är beroende av att individen gör val. Att det inte längre är möjligt att säga vad som menas med familj, äktenskap, föräldraskap, sexualitet eller kärlek. Att det skapas av varje individ genom normer och moral som skiljer sig, individer och relationer emellan. Beck och Beck-Gernsheim skriver att

individer som vill leva tillsammans själva blir tvungna att bestämma spelreglerna för relationen. Att de själva blir psykologer som löser knutar från sitt eget förflutna. Att kärleken blir ett tomt ark man själv måste fylla med influenser från poplåtar, reklam, porr, kärleksfilmer och psykoanalys. Att individerna befinner sig på en ensam plats, där de måste ta hela ansvaret för sig själva och sina liv. De skriver att detta är ett ansvar som de inte har blivit förberedda på och som de inte lärt sig att hantera (Beck och Beck-Gernsheim s. 5).

Beck och Beck-Gernsheim menar att individualiseringen har inneburit att män och kvinnor blivit frigjorda från gamla könsroller (Beck och Beck-Gernsheim s. 6). Men att individen inte har frigjort sig från den gamla familjemodellen på egen hand utan att det är en produkt av arbetsmarknaden och välfärden. Att det i själva verket är en arbetsmarknadsbaserad frihet det handlar om. De skriver att individer har blivit fria att anpassa sig efter arbetsmarknadens krav. Att det är avgörande för ditt liv att du anpassar dig efter dessa krav och låter de bli en del av din personlighet för att du ska kunna göra ditt liv lyckat, även om det kolliderar med din familj. Beck och Beck-Gernsheim menar alltså att vad som idag ser ut som ett personligt misslyckande, mestadels den kvinnliga partens, i själva verket är en familjemodells misslyckande. Att familjen inte klarar av att hantera två individer som är anpassade efter arbetsmarknadens krav som innebär att individen skall sätta sig själv först. De skriver att den kvinnliga parten ser ut att bära det största ansvaret eftersom det är hon som gjort den största förändringen. Att hon inte längre är bunden till hemmet utan likt mannen, nu är ute på arbetsmarknaden och söker efter sin egen personliga framgång. De skriver att detta är en vinkel på vad som har skett och den avslöjar kampen som pågår mellan könen som bottnar i konflikten mellan kraven från arbetsmarknaden och kraven från relationen. Att idealet som arbetsmarknaden skapat är en individ som fungerar som en isolerad arbetsenhet, samarbetsvillig och ambitiös, redo att offra sina sociala band. Beredd att flytta när det krävs (Ibid).

Beck och Beck-Gernsheim menar alltså att, sett från ett håll innebär individualiseringen friheten att välja, sett från ett annat håll innebär den en press på individen att anpassa sig efter arbetsmarknadens krav. Där individen å ena sidan är ansvarig för sig själv och å andra sidan är beroende av strukturen. Att de traditionella kraven har ersatts av arbetsmarknadens krav. De skriver att den nya samhällsformen ser modernare och attraktivare ut, men att den i själva verket består av samma kombination frihet och regler som den gamla (Beck och Beck-Gernsheim s. 7).

Diskursanalys och socialkonstruktionistisk teori

I en diskursanalys är teorin sammankopplad med metoden. Grunden i diskursanalysen är socialkonstruktionistisk teori och språkets roll i att skapa den sociala konstruktionen betonas. För att studera olika tolkningar och förklaringar är diskursanalysen ett verktyg där olika mönster läses ut genom hur språket är strukturerat i förhållande till olika sociala domäner (Winther Jørgensen & Phillips & Vrå 2005 s. 7). I olika sociala domäner finns alltså olika socialt uppbyggda ramar, diskurser, som skapats genom språket.

Den socialkonstruktionistiska teorin menar att all vetenskaplig kunskap är skapad i en kulturell kontext. Att det vi kallar kunskap, som styr våra handlingar, är resultat av sociala processer (Winther Jørgensen & Phillips & Vrå 2005 s. 12). Med andra ord, styrs vårt sätt att handla genom hur vi talar om och uppfattar världen. Jag är skapad av min omgivning och min omgivning har lärt mig språket genom vilket jag tolkar världen. Foucault grundade den socialkonstruktionistiska teorin, den form av diskursanalys som grundar sig i hans teorier kallas kritisk diskursanalys (Bryman 2008 s. 474). Den betonar vikten av att utforska relationen mellan diskurs och verklighet.

”Jag blir allt mer intresserad av samspelet mellan den enskilde och andra och av härskartekniker på individnivå, av hur individen genom historien har inverkat på sig själv – självteknologi.” (Foucault 2008 s. 261)

Detta citat är hämtat ur en föreläsning av Michel Foucault från år 1982. I föreläsningen förklarar Foucault hur individer genom historien har skapat en förståelse av sig själva genom att forma sin egen kontext. Att individen genom olika tekniker inverkat i skapandet av en förståelse om sig själv. Foucault nämner fyra huvudsakliga teknologier som används och fokuserar på två av dem: maktteknologier och självteknologier. De är båda en del av det egna förnuftet som formats av kulturella ”sanningar”. Maktteknologierna är de som reglerar hur vi uppträder genom att sätta gränser för vad som är lämpligt, med andra ord vår moral. Självteknologier är de som får individer att förändra sina egna kroppar och tankar för att uppnå lycka. I dag gestaltas detta till exempel genom skönhetsoperationer och mode. Foucault analyserade dessa teknologier ur ett historiskt perspektiv för att kunna kartlägga hur vi skapat vår förståelse om oss själva genom tiden (Foucault 2008 s. 262-263).

”På vilket sätt har vissa former av förbud krävt att man har vissa former av kunskap om sig själv? Vad måste man veta om sig själv för att vara villig att försaka något?” (Foucault 2008 s. 262)

Denna socialkonstruktionistiska förklaring av självet handlar om att belysa den kontext som vi skapar om oss själva och att de instinkter vi följer i förhållande till oss själva är konstruerade. I analysen av manliga och kvinnliga könsroller skapar alltså den socialkonstruktionistiska diskursen en kritik av de naturliga egenskaper och biologiska skillnader mellan män och kvinnor som Gray beskriver.

Förförståelse

Anledningen till att jag valt att göra en studie om manliga och kvinnliga könsroller grundar sig i min förförståelse om ämnet. Jag växte upp i en familj som bestod av mamma, pappa, en äldre bror och en yngre bror i ett hus på landet. Under min uppväxt präglades familjen av tydliga könsroller. Mina bröder hjälpte pappa med sysslor utomhus som att hugga ved eller klippa gräset. Jag hjälpte mamma inomhus med städning, tvätt och matlagning. I mitt vuxna liv bar jag sedan med mig denna uppfattning om manliga och kvinnliga könsroller, men det kom en dag då jag faktiskt stannade upp och blev tvungen att reflektera över dem. Jag insåg plötsligt att jag tagit på mig allt jobb med hemmet, för att det inte fanns något ”mansgöra” för min sambo när vi bodde i en lägenhet. De kommande åren reflekterade jag mycket över min roll som kvinna. Jag insåg att jag hade möjligheten att göra val i mitt liv. Jag hade inte känt mig kuvad eller intvingad i min könsroll, men jag hade inte förstått att jag faktiskt hade möjligheten att välja själv hur min roll skulle se ut. Detta är min förförståelse. Anledningen till att det blev just John Grays författarskap som blev föremålet för analysen var att min mamma gav mig boken *Män är från Mars kvinnor är från Venus* (Gray 1992) med kommentaren: ”Precis så här är det!”. Hennes kommentar fångade mitt intresse just för att jag själv också tänkt så förut. Jag har medvetet försökt att lägga min kritik av Grays teorier åt sidan under studiens gång för att så objektivt som möjligt kunna analysera hans litteratur, men min förförståelse färgar naturligtvis mina tankar kring litteraturen till viss del.

Metod och avgränsningar

Metoden som använts i analysen är kritisk diskursanalys. Den kritiska diskursanalysen handlar om att studera relationen mellan diskurs och verklighet (Foucault 2008 s. 261). Jag använde mig av en ram i tre steg. Först analyserade jag litteraturens struktur och mening.

Litteraturens struktur och mening ringade in diskursen som i sin tur analyserades i steg två. Slutligen i steg tre analyserade jag den samhällsstruktur Gray befinner sig i, det vill säga verkligheten (Bryman 2008 s. 485):

1. Textdimensionen, först granskar jag litteraturens innehåll, struktur och mening.
2. Den diskursiva praxisdimensionen, därefter granskar jag diskursen som Gray använder för att få fram sina åsikter och stärka sin mening.
3. Den sociala praxisdimensionen, slutligen analyserar jag samhällsstrukturen Gray befinner sig i.

Jag har gjort en litterär studie. Ämnet för studien var John Greys teorier om kärleksrelationer baserat på hans författarskap. För att avgränsa studien gjorde jag ett urval av Grays litteratur som utgick ifrån boken, *"Män är från Mars kvinnor är från Venus"* (Gray 1992). Jag studerade hans böcker och valde ytterligare tre att fördjupa mig i med specifikt tema kring kärleksrelationer mellan män och kvinnor. Urvalet baserades också på publikationsår för att se hur hans teorier möjligen förändrats över tid:

Män är från Mars kvinnor är från Venus (Gray 1992), *Men, women and relationships Making peace with the opposite sex* (Gray 1993), *Mars åtrår Venus Venus älskar Mars* (Gray 2008) och *Venus on fire Mars on ice* (Gray 2010).

Avgränsingen ovan beskriver ett målinriktat urval (Bryman 2008 s.392). Min ambition med studien var inte att finna några sanningar eller göra några generaliseringar, därför passade ett målinriktat urval. Avgränsingen till fyra böcker har jag grundat på studiens storlek och möjligheten att istället på djupet analysera urvalet snarare än att försöka innefatta hela Grays författarskap. Målet med studien har inte varit att läsa Grays böcker för att bli specialist på hans teorier. Jag ville analysera diskursen som Gray verkar inom och motdiskurser. I vår kultur och i vårt samhälle är kärleksrelationen mellan en kvinna och en man präglad av olika roller. Uppfattningen om vad som är manligt och kvinnligt är egenskaper som diskursen vi lever inom är byggd på.

"För den socialvetenskapliga forskaren krävs det emellertid träning för att bakom den mänskliga röstens solo höra musiken av samhället och kulturen." (Meeuwisse et al. 2008 s.77)

Jag ville diskutera "musiken av samhället och kulturen". Jag ville alltså med en medvetenhet analysera samhällsstrukturen som jag själv lever i.

Kvalitativ metod

Jag använde mig av den kvalitativa metoden för att jag ville studera olika förståelser och förklaringar (Bryman 2008 s. 38). Den kvalitativa metoden utgår inte från en naturvetenskaplig modell där generaliseringar är eftersträvansvärt och den bygger inte på en uppfattning om att det finns en objektiv verklighet, till skillnad från den kvantitativa. Den kvalitativa metoden betonar verkligheten som konstruerad och lägger istället vikten vid individers olika tolkningar av den (Bryman 2008 s. 40-41). Den kvalitativa metoden förknippas med en induktiv ansats. En induktiv ansats har målet att generera teorier utifrån empirin. Den kvantitativa metoden förknippas med en deduktiv ansats genom att den prövar redan fastställda teorier med hjälp av empirin, men det finns kvalitativ forskning med en deduktiv ansats och vice versa (Ibid.). När det gäller ett deduktivt eller ett induktivt angreppssätt finns det likheter och möjligheter att kombinera dem. Jag utgick från en teori (deduktivt). Jag studerade en teori om hur män och kvinnor får en kärleksrelation att bestå, men jag ifrågasatte den med hjälp av den socialkonstruktionistiska teorin och försökte därigenom också finna andra teorier (Induktivt).

Jag diskuterade olika diskurser som existerar inom samma område i analysen för att skapa en helhetsbild (Bryman 2008 s. 134-135). Den socialkonstruktionistiska utgångspunkten genom Foucaults och Butlers teorier skapade en motdiskurs till Gray. Gray styrker sina teorier om manligt och kvinnligt genom vetenskapliga biologiska bevis som ifrågasattes med den socialkonstruktionistiska teorin. För Fromm var kärleken objektet i analysen. Han skrev också om mäns och kvinnors biologiska skillnader på liknande sätt som Gray. För att analysera samhällsstrukturen använde jag Beck och Beck-Gernsheims teorier om individualiseringen.

Metodens begränsningar och förtjänster

I kvalitativ forskning kan reliabilitet och validitet vara svåra att peka ut. Reliabilitet betyder att undersökningen kan upprepas, vilket kan vara svårt i en kvalitativ forskning som rör ett specifikt fenomen i en specifik grupp. Validitet handlar om att man mäter det man säger sig mäta och det rör sig sällan om en mätning i kvalitativ forskning (Bryman 2008 s. 350). Även om valet att göra en litteraturstudie skapar möjligheter för reliabilitet, då litteraturen är publicerad och därmed finns tillgänglig för vem som helst så skapar metoden diskursanalys svårigheter genom grunden i socialkonstruktionistisk teori. Det beror på att den socialkonstruktionistiska teorin ser all kunskap som konstruerad. Med andra ord så spelar min

egen tolkning av litteraturen också in i analysen och det kan bli till en begränsning när målet är att vara objektiv.

Den kvalitativa metodens tillförlitlighet vilar på trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2008 s. 354). Trovärdigheten bygger på kopplingen mellan analys och teori. Därför byggde jag upp analysen med hjälp av teoretiska verktyg (Bryman 2008 s. 352). Överförbarhet innebär att gå in på djupet av det som ska analyseras. För att djupet i analysen avgör möjligheten att överföra metoden till en annan situation. Därför valde jag att zooma in på en liten del av Grays litteratur, istället för att försöka greppa så stort område som möjligt. Pålitlighet skapas genom granskning. Uppsatsen granskades då den examinerades och jag granskade också själv min text under arbetets gång. Möjligheten att styrka och konfirmera poängterar att studien inte medvetet påverkats av personliga värderingar (Bryman 2008 s. 355). Därför hade jag analytiska frågeställningar. Analytiska frågeställningar handlar om att belysa och inte om att finna något svar.

Två av metodens förtjänster var: för det första, att den fokuserade på att studera kontexten till den skrivna litteraturen och att den därför inte lät litteraturen styra analysen. Detta gjorde att jag undvek den fallgrop som Jönson kallar ”vittnestendensen” (Jönson 2010 s. 12).

Vittnestendensen innebär att en studie blivit mer lik en journalistisk berättelse än en analys. För det andra, gjorde metodens utgångspunkt i att använda teorin som verktyg i analysen också att begreppet ”överrockstendensen” undveks (Ibid.). Överrockstendensen syns i en studie då man använder teorin som en slags inringning av sina egna resultat och inte som ett analytiskt verktyg.

Tillvägagångssätt

Empirin bestod av John Grays litteratur. Jag valde att redogöra för empirin, integrerat med teori. I analysprocessen använde jag mig av olika koder. Detta gjorde jag för att finna olika mönster i litteraturen och för att kunna göra jämförelser i teorin. Omfattningen av materialet och på grund av att datainsamlingen varit målinriktad, blev kodningen mer eller mindre förutbestämd (Jönson 2010 s. 56). Frågeställningarna och temat i Grays litteratur om kärleksrelationer mellan kvinnor och män lade fokus på hans teorier om vad som är manligt och kvinnligt. Men det fanns utrymme för nyanser. En av poängerna med kvalitativ analys är att hitta nya förståelser av materialet och nya definitioner med hjälp av ökad kunskap (Jönson 2010 s. 58). Till en början kodade jag texten med hjälp av symboler för manligt och kvinnligt. Jag hade också olika kategorier för manligt och kvinnligt, exempelvis manliga problem och

kvinnliga problem. Enligt Jönson är ansvar och skuld nämligen ett verktyg som ringar in olika roller (Jönson 2010 s. 32). Han skriver att diskurser ringas in genom att hitta socialproblemets kärna, med hjälp av ansvar och skuld (Jönson 2012 s.25). Därför markerade jag de olika problemen inom kärleksrelationer som beskrevs i litteraturen med symboler för vem som bar skulden för det och vem som hade ansvaret för att lösa det. Jag använde mig också av en symbol för normer. Med normer menade jag de generaliseringar som Gray använde sig av för att styrka sina teorier. Senare ersatte jag den koden med koden för att Gray använde sin diskurs som resurs. Jag utökade koderna under analysens gång med koder för normer om kvinnor och normer om män. Mitt fokus gick från att till störst del ha handlat om att ringa in Grays syn på den manliga och den kvinnliga könsrollen till att handla om hur han fördelar ansvar och skuld för problemen i relationen. Detta hjälpte mig att finna en ny definition av hur han beskriver könsroller och hur han genom retoriken får läsaren att känna igen sig.

Etiska överväganden

”Grundläggande etiska frågor rör frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som är direkt inblandade i forskningen.” (Bryman 2008 s. 131)

I min analys kommer jag endast att använda offentligt material. Jag kommer att ta hänsyn till integriteten hos författaren genom att inte rycka några meningar ur dess sammanhang. En diskursanalytisk utgångspunkt som bör nämnas är att diskursanalys som metod inte handlar om att avslöja författarens personliga och bakomliggande sanna mening med sin text, utan att den fokuserar på hur diskursen som författaren verkar inom konstruerats (Winther Jørgensen & Phillips & Vrå 2005 s. 7).

Analys del 1

Textdimensionen

I denna första del av analysen redogör jag för litteraturens konkreta innehåll, struktur och mening.

John Gray skriver i sin bok, *Män är från Mars Kvinnor är från Venus* (1992), att vägen till en lyckad kärleksrelation är att inse mäns och kvinnors olikheter. Detta tema återkommer också genomgående i hans senare böcker. Vad som har skett i samhället idag, enligt Gray, är att könsrollerna har blivit otydliga. Detta har skapat konflikter i relationer, för att män och kvinnor inte längre minns sina olikheter. Gray skriver att vi som barn ansträngde oss för att vara likadana som alla andra barn och att vi alla till någon del fortfarande är rädda för att vara annorlunda, därför kan olikheter ses som ett hot (Gray 1992 s. 37). Men även att olikheter attraheras och att olikheterna mellan män och kvinnor ger dem möjligheten att komplettera varandra. Gray markerar att jämlikhet är något positivt och att utveckling är bra, men att de grundläggande skillnaderna mellan män och kvinnor inte får glömmas bort. Han skriver att könsrollerna kastats om och att det råder en genusförvirring i samhället (Gray 1992 s. 53).

“Självklart, är utvecklingen av vår inre potential ett tecken på framsteg. Men för att undvika utvecklingen av nya problem måste vi lära oss att utveckla vår potential utan att förneka de primära kvaliteterna och egenskaperna av dem vi är som kvinna och som man.” (Gray 1992 s. 54, min översättning)

En annan förklaring till detta problem som Gray beskriver som ”genusförvirring” är det Beck och Beck-Gernsheim skriver om, när de menar att den ökade jämlikheten mellan män och kvinnor skapat konflikter i relationer (Eldén 2009 s. 21). De skriver likt Gray att könsrollerna blivit otydliga. Men att det i själva verket handlar om en större strukturell förändring i samhället och inte om det personliga problem som Gray beskriver (Beck och Beck-Gernsheim 1995 s. 4). När Gray skriver om att utvecklingen av vår inre potential självklart är ett tecken på framsteg syftar han på kvinnans utveckling i samhället (Gray 1992 s. 54). Han skriver att han ser kvinnans ökade jämlikhet som ett framsteg, men han poängterar samtidigt att det inte får inkräkta på hennes könsroll. Som Beck och Beck-Gernsheim skriver, blir det då genom den ökade jämlikheten kvinnans misslyckande när relationen inte fungerar. Deras förklaring är att detta beror på att familjen inte kan hantera två individer som båda är anpassade till att passa in på arbetsmarknaden (Beck och Beck-Gernsheim s. 6).

Kärleken enligt Gray

“Det är viktigt, tycker jag, att komma ihåg att i ett vuxet förhållande är kärleken inte en känsla, utan snarare ett sätt att leva och, som somliga säger, så är det ett beslut man tar.”

(Gray 2012 s. 200, min översättning)

I likhet med Fromm (1956) beskriver också Gray kärleken som något som har med förmågan göra, att göra. Kärleken ska inte vara det medel vi använder för att få det vi vill ha eller det vi behöver, skriver Gray. Han förklarar att kärleken är i sig själv belöningen. Att kärleken vi känner genom att ge kärlek är mycket mer värdefull än kärleken vi får av andra. Gray skriver att, som barn är känslan av kärlek beroende av hur vi blir behandlade av andra och att vi som vuxna måste vi ge kärlek för att kunna känna kärlek (Gray 2012 s. 201). Han skriver också att kärleken växer genom utmaningar. Att kärleken i relationen växer när den tar sig igenom tuffa perioder då det känns svårt att älska. Han skriver att, när vi kämpar själva och tillsammans genom problem som könsskillnader, roller som förändras och stressiga dagar, byggs kärlekens styrka upp (Gray 2012 s. 201). Genom detta förklarar Gray indirekt för läsaren att vi måste jobba med våra relationer. Detta poängterade han tydligt i avslutningen till *Män är från mars kvinnor är från Venus* (Gray 1992):

”För att hålla kärlekens trollkraft levande måste vi vara flexibla och anpassa oss till kärlekens ständiga, fortlöpande, växlande årstider.” (Gray 1992. s. 295)

Gray skiljer på vad kärleken innebär för en man och vad kärleken innebär för en kvinna i litteraturen. Han skriver att äkta kärlek för en man innebär att han älskar henne som hon är och inte försöker förändra henne. Äkta kärlek för en kvinna däremot, menar han, är när hon finner någon som får henne att må bra och han skriver att en kvinna alltid kommer vilja ändra på sin partner (Gray 1993). Genom denna beskrivning av hur kärleken skiljer sig mellan kvinnor och män blir det till kvinnans ansvar att lösa problemen inom relationen för att det ligger i hennes natur. Mannen ursäktas samtidigt genom att han i sin natur redan är nöjd med situationen till skillnad från kvinnan.

Enligt Gray så glömmen en kvinna lätt bort sig själv när hon blir kär. Han skriver att det är lätt för kvinnor att bli överväldigade av andras behov när de är kära och att män till skillnad från kvinnor, drar sig undan när de är i en relation. Att män istället fokuserar mer på sig själva och sina egna behov. Detta är ett annat av de största problemen i kärleksrelationer mellan kvinnor och män enligt Gray. Det är de feminina och de maskulina krafterna som styr, skriver han.

Kvinnor glömmor sina egna behov och män blir självupptagna. Kvinnans feminitet gör att hon öppnar sig när hon älskar, medan männens maskulinitet gör att de sluter sig (Gray 1993 s. 58-59). Han menar då att problem uppstår eftersom att kvinnorna inte förstår varför deras män som varit så kärleksfulla plötsligt drar sig undan. Att de inte förstår att detta sker helt automatiskt för en man. Gary förklarar att mannen automatiskt skiftar fokus till något annat när han tror att hon är lycklig, till exempel ett problem på jobbet (Gray 1993 s. 63). Han skriver att en kvinna tror att en man, likt henne själv, ska öppna upp och ge av sig själv när han är kär. Att hon måste förstå att det handlar om att balansera hennes feminina krafter genom hans maskulina (Gary 1993 s. 64).

Gary skriver att varje man och varje kvinna både har maskulina och feminina krafter inom sig och att det är när dessa är i obalans som det uppstår problem i kärleksrelationen (Gray 1993 s. 65). Han beskriver dessa krafter av feminitet och maskulinitet som naturliga förutsättningar för attraktionen, att manliga krafter är naturligt attraherande för kvinnor och att kvinnliga krafter är naturligt attraherande för män. Han förklarar också att en man genom att älska det feminina hos en kvinna blir mer feminin själv, utan att offra sina maskulina egenskaper och att en kvinna genom att älska det maskulina hos en man, kan bli mer maskulin utan att ge upp sin feminitet. Att kvinnor och män, genom att älska varandras skillnader, kan uppnå balans inom sig själva (Ibid.). Denna förklaring av hur mäns och kvinnors skillnader är själva förutsättningen för individen att uppnå inre balans, gestaltar det som Butler menar med den heterosexuella matrisen (Butler 2008 s. 14-15). Gray avgränsar mannen och kvinnan i två tydliga kategorier som också skapar förutsättningen att kombinera dem i ett heterosexuellt par. Därmed poängterar också Gray att det naturliga sättet att leva är heterosexuellt genom heteronormativet (Butler 2008 s. 11-13).

Kemin mellan två människor uppstår när de ser kompletterande egenskaper hos varandra. Då blir kärleken, enligt Gray, likt ett magnetfält som drar dem samman (Gray 1993 s. 66). Vidare menar han att alla försök att undertrycka våra egna naturliga egenskaper eller försök att ändra på vår partner kommer att skada relationen. Han skriver att i de fall då vi undertrycker vår sanna natur som man och kvinna i kärleksrelationen kommer passionen och kärleken förvinna för att möjligen övergå i vänskap. På samma sätt skrev också Fromm om hur den erotiska kärleken som har den manliga och kvinnliga polariteten som förutsättning, höll på att försvinna (Fromm 1956 s. 27). Fromm skrev att problemet uppkommit på grund av den ökade jämlikheten, vilket också Gray menar. Men Gray skriver också att det går att återfå passionen

genom att hitta tillbaka till vår sanna natur igen och genom att sluta försöka förändra vår partner. Gray ger två exempel på män i obalans och två exempel på kvinnor i obalans:

Machomannen som har undertryckt sin femininitet. Den känslomässiga mannen som har undertryckt sin maskulinitet. Martyrkvinnan som har överutvecklat sina feminina sidor. Den självständiga kvinnan som har undertryckt sin feminitet (Gray 1993 s. 73).

Han skriver att om du förnekar delar av dig själv för att bli älskad ger du dig själv budskapet att du inte är värd att älska för den du är och att den kärleken blir en dysfunktionell kärlek (Gray 1993 s. 69). Den sanna kärleken beskrivs alltså i litteraturen som en heterosexuell kärlek, med den manliga och den kvinnliga polariteten som förutsättning.

Skillnaderna mellan män och kvinnor enligt Gray

Det enklaste sättet att förstå skillnader mellan män och kvinnor är enligt Gray genom att se på deras fysiska olikheter (Gray 1993 s. 55-56). Som exempel skriver han att kvinnor har kortare stämband än män, därför har män mörkare röst än kvinnor. Han skriver att de fysiska skillnaderna är viktiga, men att det är de psykiska skillnaderna som ger oss insyn i hur vi kan förbättra våra relationer och han förklarar mäns och kvinnors psykologiska skillnader genom att likna dem vid en spegelbild:

”Det feminina psyket är en spegelvänd reflektion av det manliga psyket” (Gray 1993 s. 56, min översättning)

Han skriver att män som är typiskt maskulina är: lugna, aggressiva, logiska och framgångsrika. Och att de dras till kvinnor som är typiskt feminina: varma, känsliga, kärleksfulla och fogliga (Gray 1993 s. 67-68). Gray menar att de primära psykologiska skillnaderna mellan män och kvinnor bestäms genom DNA och att barnen när de växer upp dessutom blir påverkade av familj och kultur:

“Att hävda, vilket många har, att skillnaderna enbart är kulturella och något vi blir inlärd i genom barndomen är absurt.” (Gray 1993 s. 52, min översättning)

Gray menar alltså att problemen ligger på individnivå och inte på en samhällsnivå, vilket Crawford också konstaterade i sin analys (Crawford 2004 s. 70). Gray vidareutvecklar detta i boken: *Venus on fire Mars on ice* (2010). Han förklarar där att det är de hormonella skillnaderna mellan män och kvinnor som är avgörande (Gray 2010 s. 2). Han skriver att för att hantera stress utlöses oxytocin hos en kvinna och testosteron hos en man. Han förklarar att

oxytocin utlöses i trygga, stöttande och omhändertagande situationer. Medan testosteron utlöses i situationer där vi behöver snabb problemlösning. Han menar därför att en kvinna hanterar stress genom att ta hand om och stötta andra och att hon sedan bygger upp sitt förråd av oxytocin igen genom att få stöd och omhändertagande av andra. En man hanterar istället stress genom att först utlösa testosteron, som hjälp för att lösa problemet, sedan bygger han upp sitt testosteronlager igen genom vila (Gray 2010 s. 3-4). Vidare förklarar Gray att detta är anledningen till att män som kommer hem efter en stressig dag på jobbet tysta slår sig ner i soffan framför tv:n och att kvinnor har svårt att förstå detta. De undrar varför mannen är så kall när han kommer hem, för hennes sätt att hantera stress är genom att prata om sin dag och få stöd, medan hans sätt är att vila i tystnad (Gray 2012 s. 1).

Gray skriver att alla män och alla kvinnor inte är likadana, men att det finns generella skillnader mellan dem. Han menar att generellt sett är män maskulina och kvinnor feminina (Gray 1993 s. 53).

I boken: *Män är från Mars Kvinnor är från Venus* (1992), beskriver Gray manliga och kvinnliga egenskaper enligt följande:

Manliga egenskaper

Kvinnliga egenskaper

Män är målorienterade	Kvinnor är relationsorienterade
Män är rationella och logiska	Kvinnor är ömma och kärleksfulla
Män undviker gräl genom attityderna fientlighet och flykt	Kvinnor undviker gräl genom attityderna falskhet och foglighet
Män behöver känna beundran, uppsmuntran, uppskattning och tillit	Kvinnor behöver känna bekräftelse, att de är älskade, förståelse och respekt
Män döljer smärta genom vrede, likgiltighet, modfällighet, genom att känna sig förnärmade, genom skam, frid, lugn, självsäkerhet och aggressivitet	Kvinnor döljer smärta genom att utnyttja sitt deltagande och sin oro, genom förvirring, genom att känna sig illa till mods, genom fruktan, osäkerhet, sorg, hopp, lycka, tacksamhet, kärlek och försonlighet

(Gray 1992 s. 28, 168, 170-173, 247-248)

Genom att plussa ihop dessa olikheter kan framgång i kärlekslivet bestå enligt Gray. Mannen och kvinnan kan då tillsammans bilda ett framgångsrikt och lyckligt team. Med hjälp av kvinnan kan då också mannen bli mer kärleksfull och kvinnan kan med hjälp av mannen bli mer rationell.

”Män vill ha tillit, kvinnor vill ha värme och omsorg.” (Gray 1992 s. 93)

Det handlat alltså om att förstå vad en man och en kvinna egentligen behöver i en relation och att se till att de får det enligt Gray. Han beskriver att en man kopplar av genom att tillexempel se på tv, köra bil eller motionera (Gray 1992 s. 42.) Och att en kvinna kan se till att hon trivs i sin tillvaro när mannen behöver vara ensam genom att tillexempel skriva i sin dagbok, gå ut och shoppa, ta ett bubbelbad eller bjuda sig själv på något gott (Gray 1992 s. 88-89). Det är nämligen av avgörande vikt att minnas att en man behöver tid för sig själv för att inte bli retlig och överkänslig enligt Gray (Gray 1992 s. 95). Och att likt mannens behov av att dra sig undan behöver kvinnan bekräftelse då hennes självkänsla stiger och faller likt en våg (Gray 1992 s. 123).

”När Tom väl förstod att kvinnor liknar vågor, begrep han att Susans återkommande klängighet och otrygghet var något naturligt, oundvikligt och övergående.” (Gray 1992 s. 129)

Gray skriver att på samma sätt som en kvinna måste förstå, att en man behöver utrymme för sig själv, måste också en man förstå att kvinnor behöver bekräftelse. Men att en kvinna inte alltid kan förvänta sig att få det stöd hon behöver av sin man, utan att hon också behöver vänner att vända sig till med sina problem. Män däremot, söker sällan stöd hos vänner. De vill enligt Gray själva oftast själva lösa sina problem i sin ensamhet. Detta går hand i hand med Grays beskrivning av den manliga målorienterade naturen och den kvinnliga relationsorienterade naturen (Gray 1992 s. 28). Detta visar också en av slutsatserna i Crawfords analys, att Gray menar att det är kvinnan som behöver mannen för att överleva och inte tvärt om (Crawford 2004 s. 70).

Den konkreta poängen i Grays litteratur om kärleksrelationer mellan kvinnor och män är: att vägen till en lyckad kärleksrelation handlar om att inse mäns och kvinnors olikheter. Han menar att olikheterna mellan könen suddats ut idag. Att könsrollerna har kastats om och att det har skapat en genusförvirring i samhället. Det är kvinnan som har förändrats och mannen hänger inte med. Kvinnans förändrade roll skapar konflikter i relationen och hon bär därför det största ansvaret för att förbättra relationen. Strukturen i litteraturen bygger på att Gray talar till kvinnans förnuft och menar att mannen inte kan hjälpa sina naturliga impulser.

”Att gilla en man innebär att se de goda skälen bakom det han gör. Även om han är ansvarslös eller lat eller ohövlig kan en kvinna, om hon älskar honom, finna och känna igen det goda inom honom.” (Gray 1992 s. 180)

En kvinna kan alltså bara vinna en mans kärlek om hon accepterar könsrollerna som stabila enligt Gray (Crawford 2004 s. 70) Han styrker sina argument genom naturvetenskapliga och psykodynamiska teorier vilket jag diskuterar vidare i kommande del.

Analys del 2

Den diskursiva praxisdimensionen

I denna del av analysen försöker jag ringa in och diskutera den diskurs som Gray använder för att få fram sina åsikter och stärka sin mening.

Gray beskriver vad som är manligt och kvinnligt i litteraturen genom att tala om mäns och kvinnors olika könsroller. Han betonar manliga och kvinnliga könsroller för att läsaren ska kunna känna igen sig i texten. I inledningen till boken, *Män är från Mars Kvinnor är från Venus* (1992) skriver han exempelvis:

”Fastän så gott som alla skulle hålla med om att män och kvinnor är olika, har de flesta inte klart för sig hur olika.” (Gray 1992 s. 14)

Ett annat exempel är när han använder sig av berättelsen ”Riddaren i skinande rustning” (Gray 1992 s. 149) för att beskriva vad som ofta går fel i relationer mellan kvinnor och män. Den handlar om mannens primära emotionella behov och om hur en kvinna alltid försöker hjälpa sin man genom att ge honom råd. Berättelsen börjar med att den ädle riddaren räddar prinsessan genom att döda draken med sitt svärd. Riddaren blir hjälte. Riddaren och prinsessan förälskar sig i varandra. Efter att de levt i lycka en tid beger sig riddaren iväg från slottet. När han har kommit en bit på vägen hör han på nytt sin älskade prinsessa ropa på hjälp. När han kommer till undsättning stoppar prinsessan honom precis innan han ska döda draken och säger till honom att använda en snara istället för sitt svärd. Riddaren gör som hon säger och tycker i efterhand att han inte presterat någonting när han dödat draken. Efter en tid ska riddaren på nytt bege sig iväg från slottet och då säger prinsessan till honom att vara försiktig och att ta med sig snaran. När han denna gång kommer tillbaka för att rädda prinsessan tvekar han och blir bränd av draken för att han inte vet om han ska använda svärdet eller snaran. Prinsessan kastar då ett gift till honom som han dödar draken med. Alla är glada och firar, men riddaren skäms. I det avslutande skedet ger sig riddaren av igen och tar på

uppmaning från prinsessan med sig både snaran och giftet. Han blir irriterad, men gör det ändå. Denna gången hör han en annan kvinna ropa på hjälp. Han fylls av självsäkerhet och liv. Han tvekar när han drar sitt svärd, ett ögonblick är han förvirrad över vad prinsessan skulle säga, men sedan minns han hur han känt sig innan han träffat prinsessan och dödar draken med sitt svärd. Han stannar i byn och gifter sig tillslut med den nya kvinnan, men han försäkrar sig först om att hon inte vet något om snaror och gifter. Sedan levde han lycklig i alla sina dagar (Gray 1992 s. 149-151).

”Ett av skälen till att relationer är så lyckliga till att börja med, är att då står mannen fortfarande i gunst hos kvinnan. Han är fortfarande hennes riddare i blänkande rustning. Han får den gudagåva hennes gillande är, och kan följaktligen sätta sig på sina höga hästar. Men så snart han börjar göra henne besviken faller han i onåd. Han förlorar hennes gillande. Plötsligt vräks han ur sadeln.” (Gray 1992 s. 179)

Kontentan är alltså att mannen har primära känslomässiga behov av att känna sig behövd, likt en hjälte och att kvinnan har primära känslomässiga behov av att känna sig omhändertagen, likt en hjälplös prinsessa. Detta är en förenkling, men egentligen essensen av de flesta romanklassiker och kärleksfilmer som ligger till grund för många drömmar om den stora kärleken idag. Detta är vanligen vad som menas när det talas om manligt och kvinnligt, även om det är motsägelsefullt och även om det låter förlegat i förhållande till jämlikhet. Detta diskursiva ramverk använder Gray genomgående i sin litteratur.

Det psykodynamiska perspektivet är det som Grays teorier utgår ifrån. Där ses maskulina kvinnor och feminina män som ett resultat av felaktiga urspårningar i utvecklingen från barn till vuxen. Dagens psykodynamiska perspektiv härstammar från Freuds psykoanalytiska teori som var influerad av Darwin och därmed ligger nära naturvetenskapen (Karlsson 2007 s. 37-38). Freud uppfattade i stort sett människan som ett djur. Ett djur med målet att överleva och fortplanta sig. Därför betonade han sexualdriften och aggressionsdriften. Han hävdade också att allt mänskligt beteende har en mening som kan förklaras psykologiskt (Karlsson 2007 s. 46). Freud gjorde nämligen studier av hjärnan och drog därefter slutsatsen att vissa strukturer från tidig barndom i hjärnan aldrig förändras (Karlsson 2007 s.39). På grund av detta grundar sig det psykodynamiska perspektivet på att upplevelser i barndomen påverkar oss som vuxna. Denna påverkan ligger i vårt omedvetna, den delen av psyket som vi själva inte styr över. Denna omedvetna nivå av psyket är den viktigaste delen av psykoanalysen. Tillexempel så menar det psykodynamiska perspektivet att saker som trängts bort i det omedvetna som barn

kan påverka oss som vuxna (Karlsson 2007 s. 44). Den omedvetna delen av psyket kallas också detet, då psyket delas in i tre rum: detet, jaget och överjaget (Karlsson 2007 s. 48). Det är lustprincipen som styr detet, vilket innebär att detet är den del av oss som söker tillfredställelse och vill undvika obehag. Överjaget är den del av oss som styrs av etiska principer om rätt och fel, det vill säga: vårt samvete. Vårt samvete kontrollerar vår lust genom moraliska regler som vi lärt oss genom vår uppväxt. Jaget är den del av oss som skapar balans mellan dessa två motpoler av begär och moral. Jaget anpassar detet och överjaget till omgivningen (Karlsson 2007 s. 49-50). Freud drog också slutsatsen om det psykosomatiska sambandet. Det psykosomatiska sambandet handlar om att fysiska sjukdomar kan ha psykologiska orsaker (Karlsson 2007 s. 45). Utbrändhet är ett exempel på en psykosomatisk sjukdom.

Manlig och kvinnlig sexualitet utvecklas enligt psykoanalysen genom barnets förhållande till sina föräldrar (Karlsson 2007 s. 62). Sexualdriften riktas mot föräldern av motsatt kön och föräldern av samma kön upplevs då som konkurrent. Detta sker när barnet är mellan 3-6 år. Denna utveckling skapar aggressivitet och sexuella fantasier hos barnet gentemot föräldrarna. Utvecklingen går vidare från denna fas då pojken slutar se sin far som konkurrent och istället börjar identifiera sig med honom. Han kan då hysa vanliga varma känslor, som inte är sexuella, till sin mor. Flickan vänder sin sexuella fantasi om fadern, till behovet att få barn och identifierar sig därefter med modern. När barnet kommit över denna fas, stannar utvecklingen i den fasen ändå kvar som en del av individen hela livet och den ger sig uttryck i relationer med det andra könet.

Gray skriver att det numera är allmänt känt att de flesta fysiska sjukdomarna har en psykisk bakomliggande orsak:

”Undertryckt emotionellt lidande blir i allmänhet fysisk plåga eller sjukdom och kan leda till en förtidig död.” (Gray 1992 s. 252)

Han skriver också att när vi blir emotionella beror bara omkring 10 procent på upplevelsen i nuet, att 90 procent av upprördheten har samband med vårt förflutna (Gray 1992 s. 288). Han rekommenderar också läsaren att söka hjälp hos en terapeut när djupa känslor kommer till ytan, i enighet med den psykoanalytiska modellen (Gray 1992 s. 294).

Gray beskriver hur en man kan utveckla sina kvinnliga egenskaper på bekostnad av sin manliga kraft om han haft en mor som avvisat honom eller fadern under barndomen. Han

utvecklar då en känslig natur. Han förlorar sin åtrå, sin kraft och blir passiv eller överdrivet beroende (Gray 1992 s. 119). Han skriver att det innebär detsamma som en långsam död för en man om han inte känner sig behövd och att de flesta männen inte har någon erfarenhet av att ge kärlek. Han förklarar att det är för att männen sällan sett sina fäder ge deras mor kärlek. Kvinnan behöver i motsats till mannen känna sig omhulad, då kan hon ge utlopp åt sina känslor och minnas att hon är värd kärlek (Gray 1992 s. 57-58). En kvinna kan känna sig värdig kärlek som vuxen om hon upplevt att hennes mor fått kärlek. Enligt Gray formas mannen alltså till störst del efter sin far och kvinnan efter sin mor (Gray 1992 s. 65-68). Han menar också att det finns ett starkt psykosomatiskt samband mellan kvinnors premenstruella syndrom (PMS) och deras förmåga att klara av negativa emotioner (Gray 1992 s. 131). Han skriver att en kvinna måste hantera sina käslomässiga behov genom att acceptera sin käslomässiga natur. Hon måste tillåta sig att behöva bekräftelse och omsorg, på samma sätt som en man måste minnas att han har ett behov av att känna sig behövd. Om en kvinna låtsas som att hon alltid är stark och klarar sig själv, genom att undertrycka sina negativa emotioner, kommer hon bli tvungen att undvika närhet och sex eller döva sina känslor genom missbruk (Gray 1992 s. 130)

”Den tvångsmässiga strävan efter framgång som är vanlig bland män är deras desperata försök att vinna kärlek i förhoppning om att dämpa den inre psykiska smärtan och oron. Den tvångsmässiga strävan efter perfektion som ofta uppträder bland kvinnor är deras desperata försök att bli värdiga kärlek och dämpa sin psykiska smärta.” (Gray 1992 s. 252-253)

Kärlekens diskursiva ramar

Fromm utgick också från ett psykodynamiskt perspektiv. Han pekade också ut män och kvinnor som varandras motpoler, likt Gray gör i sin litteratur, och menade att föreningen dem emellan är människans starkaste drivkraft.

”Den sexuella polariseringen leder människan till att söka förening på ett specifikt sätt, nämligen i en förening med det andra könet. Polariteten mellan de manliga och de kvinnliga principerna existerar också inom varje man och varje kvinna” (Fromm 2004 s. 44)

Med andra ord menade han också att de manliga och de kvinnliga egenskaperna är själva förutsättningen för kärlek och lycka (Fromm 2004 s. 29-30).

”Det finns manligt och kvinnligt i karaktären likaväl som i sexualfunktionen. En definition av den manliga karaktären skulle innefatta egenskaper som genomträngning, undervisning,

aktivitet, disciplin och äventyrslystnad, och av den kvinnliga karaktären egenskaper som produktiv receptivitet, beskydd, realism, tålamod, moderlighet.” (Fromm 2004 s. 47)

I boken, *Mars åtrår Venus. Venus älskar Mars (2008)*, beskriver Gray den manliga och den kvinnliga sexualiteten. Han skriver att sex vanligtvis är viktigare för män och att romantik är viktigare för kvinnor (Gray 2008 s. 13). Han förklarar att det är på grund av att en kvinna först måste bli tillfredställd emotionellt innan hon kan längta efter sex och att en man i motsats till kvinnan behöver sex för att kunna tillfredställas emotionellt (Gray 2008 s. 31). Han skriver att sex gör att en man kan komma i kontakt med sitt inre behov av kärlek.

”Genom att röra vid hennes mjukhet och tränga in i värmen i hennes kärleksfulla kropp kan han förbli hård och maskulin, men också uppleva sin egen mjukhet och väme.” (Gray 2008 s. 34)

Gray förklarar att om en man har dålig kontakt med sina känslor är hans sexuella begär desto större (Gray 2008 s. 43). Men han skriver också att kvinnor idag fått ett större sexuellt begär än de haft tidigare, vilket han menar beror på ett ökat behov att finna tillbaka till sin feminina sida (Gray 2008 s. 17). Han förklarar att sex förr i tiden varit en tillfredställelse kvinnan givit sin man, medan en kvinna idag har större frihet att utforska sin sexualitet. Han skriver att den moderna mannen också vill att hans kvinna ska uppskatta sex för att passionen i förhållandet skall bestå. Förr var det vanligt att mannen tillfredställde sina sexuella behov genom en diskret kärleksaffär, men Gray skriver att sexuellt överförbara sjukdomar skapat större risker med det idag. Därför vill mannen idag ha passionen inom sitt förhållande istället, enligt Gray. Han menar att detta är en förklaring till att fler människor skiljer sig idag. Att de hellre väljer att gå skilda vägar och finna en ny partner, än att leva i ett förhållande utan passion (Gray 2008 s. 18).

Grays förklaring ovan kan nyanseras med hjälp av Foucaults teorier om hur könet blivit till ett disciplineringsinstrument (Foucault 2008 s. 217). Sexualiteten har genom varningen för sexuellt överförbara sjukdomar blivit till ett moraliskt problem. Rädslan att bli drabbad lägger grunden för normen om heterosexualitet och monogami som moraliskt riktiga. ”Om du inte håller dig innanför ramarna kan du straffas med döden”, så lät det förr. Idag har denna rädsla släppt greppet om folket, men de gamla värderingarna lever kvar genom kulturen.

I jämlikhetens namn har förändringar skett, men vilka förändringar och vad för typ av förändringar, diskuteras vidare i nästkommande del.

Analys del 3

Den sociala praxisdimensionen

Avslutningsvis diskuterar jag den samhällsstruktur som den aktuella diskussionen kring kärleksrelationer mellan män och kvinnor befinner sig i.

Gray skriver att mannens värld inte förändrades speciellt mycket när kvinnan tog större plats på arbetsmarknaden, men att kvinnans värld har hamnat helt ur spår. Att balansera hemmet, arbetet och ens eget privatliv har blivit till en stor utmaning för kvinnan menar han. Han skriver att kvinnan återvänder hem efter en tuff dag på jobbet, för att mötas av ett lika tufft jobb hemma med hemmet och att undersökningar inte har visat några större förändringar gällande känslan av lycka för män under de senaste 20 åren, men att kvinnans känsla av lycka har sjunkit drastiskt. Gray skriver att kvinnor är överväldigade av uppgifter idag, medan mannen drar sig undan på jobbet eller genom att somna i soffan (Gray 2010 s. 6-7). Han skriver att feminismen inte bara har uppmuntrat kvinnor att utveckla sina maskulina egenskaper utan att det också skett ett missförstånd i utvecklingen till att kvinnor måste vara som män. Detta har medfört att kvinnor avvisat sin feminina natur och på grund av detta har många män försökt kompensera kvinnorna genom att vara känsligare och mjukare. Men då blir de avvisade som mesar enligt Gray (Gray 1993 s. 54).

Beck och Beck-Gernsheim (1995) beskriver också detta problem för kvinnor idag och att kvinnan är den som genomgått den största förändringen. I Grays litteratur är det tillsynes, som nämnts tidigare, kvinnan som blivit ”boven”. Beck och Beck-Gernsheim menar också att det till ytan ser ut så (Beck och Beck-Gernsheim 1995 s. 6). De beskriver hur det råder en motstridighet i kvinnans ambition att leva vid sidan av mannen under samma villkor och i hur kvinnans verklighet ser ut. De menar att kvinnans insikt om ojämlikheten i samhället idag ligger långt före de verkliga förutsättningarna hon ställs inför och att detta kommer resultera i en lång kamp mellan kvinnor och män (Beck och Beck-Gernsheim s. 13-14). Enligt dem är det konflikten mellan kraven från arbetsmarknaden och kraven från relationen som kampen bottenar i. Medan Gray menar att kampen grundar sig i att vi inte accepterar våra olikheter (Gray 1993 s.55).

Gray beskriver förändringar genom att tala om en ny era där förutsättningarna har förändrats för kvinnor och män inom relationer. Han talar till en generation som inte kan förlita sig på

den relationsmodell deras föräldrar visat dem (Gray 1992 s. 298). En generation som själva måste finna lösningar på samtidens nya problem inom förhållandet gällande könsroller som blivit oklara och omkastade (Gray 1993 s. 53). Denna nya generation som Gray beskriver är den samma som den förändring i form av individualisering som Beck och Beck-Gernsheim skriver om (Beck och Beck-Gernsheim 1995 s. 1-2). De menar att istället för förvirring, så handlar det om att individerna ställs inför val. Val som gör att intressen av kärlek, familj och personlig frihet kolliderar. De skriver att kärleken tillsätts större hopp idag, men att den också blir tappas bort på grund av målet med den personliga framgången. Att skilsmässor ses som förorsakat av personliga problem när den stora boven i själva verket är individualiseringens samhällsstruktur (Beck och Beck-Gernsheim s. 3).

Sammanfattning och avslutande diskussion

Till ytan var det enkelt att ringa in Grays teorier om manliga och kvinnliga könsroller. Han beskriver tydligt vad som är manligt och vad som är kvinnligt i litteraturen. Men genom att söka efter ansvar och skuld fann jag också en annan dimension. Dimensionen i texten att vara helt riktad till den kvinnliga läsaren vilket Crawford också skriver i sin analys (Crawford 2004 s. 68). Men hon skriver att läsaren inte uppmuntras att ge varken mannen eller kvinnan skulden för problemen i kärleksrelationen och att läsaren inte heller uppmanas se strukturella förändringar i samhället som faktorer till problemen i relationen. Det jag fann i min analys var att de flesta problemen i kärleksrelationen definieras av Gray som problem mannen bär skulden för, men att kvinnan bär ansvaret för att lösa dem. Med skuld menar jag däremot inte en medveten skuld. Gray ursäktar snarare mannen för den kvinnliga läsaren, genom att förklara att han inte kan hjälpa det. Att han bara är en man som följer sina naturliga instinkter.

Är kärleksrelationen mellan en man och en kvinna idag mer komplex än den varit tidigare? Eller ser den bara annorlunda ut och uppfattas därför som mer komplex? Enligt analysen består den tillsynes av samma kombination av frihet och regler som tidigare, så komplexiteten består bara av större valmöjligheter. Komplexiteten ligger i kravet på individen att själv välja vägarna i sitt liv. Att själv bestämma som man eller kvinna vad som utgör kärlekens betydelse och innehåll. Att kärleken skulle ha tappat sina egenskaper av solidaritet och respekt handlar snarare om detta och om individualiseringens drag av att sätta den personliga lyckan först.

Står strukturen i Grays litteratur för en önskan om att gå tillbaka till en gammal syn på män och kvinnor? Den står för en förenklad bild av en verklighet som har många fler nyanser och nivåer. Den kan inte ses som omodern då den representeras i hela vår samhällsstruktur, men den saknar ett djup. Ett djup som ifrågasätter manliga och kvinnliga könsroller i förhållande till kulturell och social påverkan. Att enbart referera till den naturvetenskapliga sidan, skapar visserligen stark genomslagskraft, men inget direkt djup. Likt Sara Eldèn (2009) skriver i sin studie, kan vi förstå och jobba med våra relationer om vi också ser till den samhällsstruktur vi lever i. Att könsroller stärks trots individualiseringen.

Målet med analysen var att besvara frågeställningarna genom analysens olika delar:

1. Hur konstruerar John Gray manligt och kvinnligt i litteraturen? Gray ser mäns och kvinnors egenskaper som varandras kompletterande motsatser. Han menar att de tillsammans är den perfekta kombinationen av hårt och mjukt, av kärlek och passion. Vidare visade jag på hur han stärker sin konstruktion om manliga och kvinnliga egenskaper genom målande exempel och naturvetenskapliga bevis.

2. Inom vilka diskursiva ramar placerar Gray kärleken? Gray beskriver männens primära emotionella behov av att känna sig behövda och kvinnans primära emotionella behov av att känna sig omhändertagna. Gray använder en schablonbild av en tapper riddare och en hjälplös prinsessa för att rita ut ramarna kring kärlekens diskurs.

3. Hur förhåller sig John Grays teorier om problemen med otydliga könsroller till individualiseringen? Jag drar paralleller mellan Grays beskrivning av själva problemet inom kärleksrelationer och individualiseringen i vårt moderna välfärdssamhälle. De går hand i hand med kvinnans förändrade roll i samhället. Men Gray inte ser utvecklingen för kvinnan enbart som ett positivt framsteg i jämlikhetens anda, utan han problematiserar det genom att beskriva naturliga egentliga kvinnliga och manliga egenskaper som inte får glömmas bort.

Jag har inte haft någon avsikt att hitta något rätt eller fel och heller inte att finna några sanningar. Syftet har varit att diskutera en struktur, en diskurs. Likt jag skrev i metoddelen:

Jag vill diskutera "musiken av samhället och kulturen". Jag vill alltså med en medvetenhet analysera samhällsstrukturen som jag själv lever i.

Litteraturlista

Beck och Beck-Gernsheim (1995). *The normal chaos of love*. USA: Blackwell Publishers Inc.

Bryman Allan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Butler Judith (2008). *Könet brinner!* Finland: WS Bookwell.

Bäck-Wiklund och Johansson (2012) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och kultur

Crawford, Mary (2004) "Mars and Venus collide: A discursive analysis of marital self-help psychology." *Feminism & Psychology*, 14, 1, 63-79.

Eldén Sara (2009). *Konsten att lyckas som par. Populärterapeutiska berättelser, individualisering och kön*. Lund: Media-Tryck, Lund University.

Foucault Michel (2008). *Diskursernas kamp*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Fromm Erich (2004). *Kärlekens konst*. Stockholm: Natur och kultur.

Gray John (1992). *Män är från Mars kvinnor är från Venus*. Italien: Omnigraf int. AB.

Gray John (1993). *Men, women and relationships. Making peace with the opposite sex*. USA: Beyond Words Publishing, Inc.

Gray John (2008). *Mars åtrår Venus. Venus älskar Mars*. Danmark: Nørhaven Paperback A/S.

Gray John (2010). *Venus on fire Mars on ice*. Canada: Mind publishing Inc.

Jönson Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber.

Karlsson Lars (2007). *Psykologins grunder*. Lund: Studentlitteratur AB

Meeuwisse Anna & Swärd Hans & Eliasson-Lappalainen Rosmari & Jacobsson Katarina (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och kultur.

Winther Jørgensen Marianne & Phillips Louise & Vrå Birgit (2005). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.